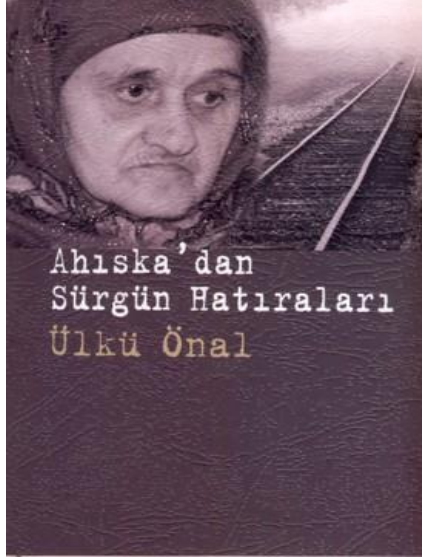

Ülkü Önal, **Ahıska'dan Sürgün Hatıraları**, Matsa Basımevi,
Ankara-2014

Haşim ÖZEL*

Ahıska Türkleri konusu Türkiye'de özellikle SSCB'nin yıkılmasıyla birlikte dış Türkler konusunda uyanmaya başlayan ilginin bir sonucu olarak kamuoyunda nadir de olsa konu edinmeye başlandı. Son 10 yıl içerisinde ise Ahıska Türkleri ile ilgili akademik ve akademik olmayan çalışmaların kitap ve tez boyutunda artış gösterdiği de bir gerçektir. Özellikle Ahıska Türklerinin genel tarihi ile ilgili eserlerin sayısı ağırlıktadır. Folklor ve kültür ile ilgili eserlerde Ahıska neşriyatında az da olsa yerlerini almışlardır. Fakat önemli bir mesele olarak Ahıska Türklerinin hem köken¹ hem de sürgün meselesi şu ana kadar yayınlanan çalışmalar içinde istenilen düzeyde ele

alınmamıştır. Özellikle Ahıska Türkleri'nin sürgünü konusu ihmal edilmiş ve başlı başına bir çalışmanın konusu olmamıştır. Yunus Zeyrek ve Seyfettin Buntürk gibi akademisyenler yazdıkları kitaplarda sürgün konusunu doğrudan ele almasalar da genel Ahıska tarihi içinde bu konuya bilgi eksikliğini dolduracak şekilde değinmişlerdir.²

Ahıska'nın 1829'da Çarlık Rusya'sı tarafından işgali aslında Ahıska Türklerinin ileriki yıllarda yaşayacağı büyük sıkıntı ve çileli yıllarının bir habercisi olmuştur. Bu tarihten itibaren Ahıska halkı eski dirlik ve düzenine kavuşamamış, sürgünler ve göçler hayatlarının bir parçası olmuştur. Özellikle 15 Kasım 1944 sürgünü Ahıska Türkleri tarihinde bir dönüm noktasıdır. 6279 sayılı karar gereği ve esas olarak Stalin'in planları doğrultusunda onun emriyle sorgusuz sualsiz vagonlara doldurulmak suretiyle Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Sibirya'ya sürgün edildiler. Dünya kamuoyundan uzun süre gizlenen bu olayla ilgili SSCB Yüksek Prezidyum'u 30 Mayıs 1968

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ege Üniversitesi, TDAE, szekesfehervar19@hotmail.com

¹ Bu konuda Mustafa Kalkan'ın çalışması istisna tutulabilir: Kalkan, M. (1998). *Ahıska Türklerinin Menşei ve Tarihi Gelişim Seyirleri*, Bilig, s:7, Güz.

² Zeyrek, Y. (2001). *Ahıska Bölgesi ve Ahıska Türkleri*, Ankara. Bir diğer önemli eser Buntürk, S. (2007). *Rus Türk Mücadelesinde Ahıska Türkleri*, İstanbul.

tarihli bir kararname çıkararak Ahıska halkına yapılan sürgünü kabul ve itiraf etti. Bundan sonra Ahıskalılar kendi yerel liderleri vasıtasıyla sürgünü dünya kamuoyuna duyurmaya çalıştılar.³

Ahıska sürgünü bu yazının konusu olan kitap haricinde son zamanlarda bazı dergilere verilen bireysel röportajlarda da ele alınmıştır. Ancak sürgün anılarının derli toplu ele alınması açısından Ülkü Önal'ın bu çalışması kıymete haiz olarak görülmelidir. Ülkü Önal bir halkbilimci olarak derleme çalışmalarına önem vermiş, Ahıska halkının masal, hikâye, türkü ve manilerini toplayarak kitap olarak yayımlamış ve Ahıska kültürüne önemli bir hizmette bulunmuştur. Bu defa farklı ve önemli bir konudan bahseden bir kitapla karşımıza çıkan Ülkü Önal sürgünü yaşayan 47 Ahıska Türkü ile yüz yüze görüşmeler yapmış, video kaydına alınan bu görüşmeler bir kitap olarak okuyucunun hizmetine sunulmuştur. Sürgünü yaşayan kişilere genelde aynı sorular sorulmuştur. *Sürgün nasıl oldu?* sorusunun yanında sürgün mağduru Ahıskalı Türklere yöneltilen *sülalenizin adı* ve *köyünüzün adı?* gibi sorular Ahıska Türkleri yerel tarihi açısından da önem taşımaktadır. Bu arada kitabın alt kısmında Ahıska Türkçesinde kullanılan ve Türkiye Türkçesinde bilinmeyen bazı yöresel kelimelerin anlamlarının verilmesi, konuya yabancı hatta hiç bilmeyen okuyucular için önsözden sonra Yunus Zeyrek'in *Ahıska ve Ahıska Türkleri* adlı kısa tanıtıcı yazısı ve kitabın sonuna konulan indeks gayet isabetli bir tercih olmuştur. Temennimiz bu tür sözlü tarih çalışmalarının sadece Türkiye içindeki Ahıskalılarla sınırlı kalmaması, Rusya, ABD ve Orta Asya Türk cumhuriyetlerinde yaşayan Ahıska Türkleriyle de görüşmeler yapılarak elde edilen verilerin değerlendirilip kitap olarak yayımlanması ve Ahıska tarihine katkıda bulunulmasıdır.

³ Ahıska konusunu dünyaya duyuran ve bu konuda mücadele eden liderlerin başında Mevlüt Bayraktarov, Enver Odabaşev, Muhlis Niyazov gelmektedir.